

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22724 - Cures Pal·liatives / 11
Titulació	Grau d'Infermeria (Pla 2016) - Tercer curs
Crèdits	3
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
María del Carmen Ortiz Martínez carmen.ortiz@uib.es						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria

Contextualització

Aquesta matèria forma part de la Formació obligatòria del darrer semestre del tercer curs del pla d'estudis. La finalitat de l'assignatura és ajudar a l'estudiant a que prengui consciència sobre les actituds personals i socials envers la mort, aixó com de la necessitat de l'abordatge multidimensional i interdisciplinari de les persones adultes i infants que s'enfronten al final de la seva vida, així com dels seus familiars i cuidadors.

Per tant i per assolir-ne els objectius s'han seleccionats els continguts que proporcionin als estudiants els coneixements sobre els principis de l'atenció pal·liativa, les eines bàsiques per donar unes cures de confort i de qualitat tant al pacient com als cuidadors i família, i les estratègies per ajudar a la resolució de dilemes ètics derivats de l'atenció a l'etapa final de la vida

Els conceptes i qüestions que s'introdueixen en aquesta matèria estan relacionats amb altres matèries de Formació bàsica d'altres cursos com són les assignatures de Comunicació i Salut, Ciències Psicossocials Aplicades i Ètica i Legislació, Infància i Adolescència, les quals inclouen els aspectes psicossocials i ètics imprescindibles per acompanyar a la persona i família en el procés de morir i de dol.

Aquesta assignatura es desenvolupa en conformitat amb el Reglament (UE) 2016/679 (RGPD) i la legislació vigent en matèria de protecció de dades.

Requisits

Essencials

Els requisits essencials per cursar l'assignatura són els que consten en el reglament acadèmic de la UIB.

Guia docent

Recomanables

És recomanable que l'estudiant hagi cursat les assignatures d'Infermeria de d'Infància i Adolescència, Comunicació i Salut, Ciències Psicossocials Aplicades, Ètica i Iesgislació i Infermeria de l'adult I, II, III i IV.

Competències

Específiques

- * (CE4). Capacitat per a proporcionar cures d'infermeria individualitzades que abarquin totes les dimensions de la persona i família (biològica, psicosocial, espiritual i cultural), sense fer judicis de valor, assegurant el respecte a les seves opinions, creences i valors, garantint el secret professional (CE5). Capacitat per educar, guiar, facilitar i donar suport als pacients, cuidadors i famílies per fomentar el seu benestar, confort, seguretat i independència i promoure el dret a la participació, informació, responsabilitat i presa de decisions de les persones ateses, en el seu procés de salut-malaltia i de morir (CE7). Capacitat per comunicar-se de manera eficaç amb els usuaris, familiars, grups socials i membres de l'equip.

Genèriques

- * (CG1) Capacitat d'anàlisi i síntesi. (CG10) Capacitat per raonar de forma crítica. CG11- Compromís ètic.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Els continguts de la matèria es distribueixen en dos blocs. El primer tracta sobre el context en que es desenvolupa l'atenció al final de la vida i el segon bloc va dirigit a les eines bàsiques per proporcionar unes adequades cures de confort per acompanyament al pacient i als seus familiars en tot el procés.

Continguts temàtics

BLOC I. EL CONTEXT DE L'ATENCIÓ AL FINAL DE LA VIDA

Unitat temàtica 1. Principis i filosofia de les cures pal·liatives.

Tema 1. El procés de morir en el context sociocultural actual

Història de les Cures Pal·liatives. Definició i objectius de les Cures Pal·liatives. Principis que guien la pràctica de l'atenció pal·liativa.

Tema 2. Marc conceptual de l'atenció pal·liativa.

Persona en necessitat d'atenció pal·liativa.

Tema 3. Models d'organització en Cures Pal·liatives. Equip interdisciplinari i voluntariat. Estratègies en cures Pal·liatives: Programa de Cures Pal·liatives de les Illes Balears. El cost de la cura: promoció de la qualitat de vida dels professionals d'atenció pal·liativa.

BLOC II. CUIDAR I ACOMPANYAR EN EL FINAL DE LA VIDA

Unitat temàtica 2. Eines bàsiques de l'atenció pal·liativa.

Guia docent

Tema 4. Valoració multidimensional de la persona i família : signes i símptomes, emocions, espiritualitat i família/cuidadors.

Tema 5. Cures de confort. Control dels símptomes. Urgències en Cures Pal·liatives. Teràpies complementàries.

Tema 6. Informació i comunicació al pacient i família. Protocols per comunicar males notícies. Conspiració de silenci. Suport emocional al pacient i família

Tema 7. La planificació de les decisions anticipades (PAD).

Tema 8. L'atenció als infants i família amb necessitats d'atenció pal·liativa.

Unitat temàtica 3. L'acompanyament dels darres dies.

Tema 9. Darrers dies. Agonia. Sedació pal·liativa.

Tema 10. Procés de dol. Factors que influeixen. Intervencions recomanades.

Tema 11. Dilemes ètics en el procés de final de la vida.

Metodologia docent

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura mitjançant la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens

Activitats de treball presencial (1,04 crèdits, 26 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Clases teòriques	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu amb dinàmiques participatives, el/la professor/a establirà els fonaments teòrics, així com el mètode de treball aconsellable i el material didàctic que l'estudiant haurà d'utilitzar per preparar de forma autònoma els continguts.	18
Seminaris i tallers	Resolució de casos. Cine fòrum	Grup mitjà 2 (X)	Aquestes sessions seran orientades i supervisades pel professorat amb participació compartida amb els estudiants. Amb elles es pretén que els estudiants aprenguin a resoldre problemes i a prendre decisions responsables i coherents aplicant un procés deliberatiu. Consistiran en dues sessions monogràfiques sobre : atenció en el procés de morir i en el dol i dilemes ètics en el final de la vida De forma prèvia a la realització de cada seminari, es facilitarà als estudiants el material didàctic que han de treballar a l'aula en grup. S'empraran diferents metodologies com la visualització de fragments de pel·lícules, documentals, articles, casos clínics, rols playing) que permetran aprofundir i reflexionar sobre la temàtica específica. A les sessions es plantejaran qüestions	6

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			que els estudiants hauran de resoldre, analitzar i debatre en grups de 4 o 5. L'assistència als seminaris es voluntària.	
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Prova escrita sobre els continguts dels blocs de la matèria. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'estudiant coneix i sap aplicar els continguts de la matèria. Constarà de dues parts, una sobre la resolució de casos clínics i una segona de preguntes tipus test.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (1,96 crèdits, 49 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació i estudi de les unitats temàtiques	Preparació i estudi de les unitats temàtiques. L'alumne aprofundirà en la matèria de cada unitat mitjançant la bibliografia, articles i material indicat a classe i penjat a la plataforma Moodle. S'hi inclou, a més a més, l'estudi personal per la preparació de l'examen i dels treballs que s'exposaran durant les classes.	39
Estudi i treball autònom en grup	Preparació dels seminaris	De forma prèvia a la realització de cada seminari, es facilitarà als estudiants el material didàctic que ha de treballar-ne a l'aula en grup. Durant o després de la realització dels seminaris, els estudiants entregaran en grup, les activitats o informes corresponents a cada seminari. Solament s'avaluaran els treballs dels estudiants assistents al seminari.	10

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Les competències establertes a l'assignatura seran valorades mitjançant l'aplicació d'una sèrie de procediments d'avaluació. L'estudiant obtindrà una qualificació numèrica entre 0 i 10 per a cada activitat avaluativa, la qual serà ponderada segons el seu pes, a fi d'obtenir la qualificació global de l'assignatura. Per superar l'assignatura l'estudiant haurà de complir els següents requisits:

- Obtindre un mínim de 5 punts sobre 10 de l'examen.
- Obtindre un mínim de 5 punts en la suma de totes les activitats avaluatives (exposicions a classe i activitats treballades en el seminaris).

Guia docent

Els estudiants que no superin l'assignatura en el període d'avaluació complementària (juny) podran presentar-se a la prova d'avaluació que tenguí el caràcter de recuperable en el període d'avaluació extraordinària del mes de juliol.

"Segons el punt 5 de l'article 26 del nou reglament acadèmic, en aquesta assignatura hi ha activitats com els seminaris que es consideren pràctiques i per tant tenen caràcter no recuperable amb una nota mínima de 5 per a ser superades (acord del Consell d'Estudis d'Infermeria 26/06/2015)".

A la taula del present apartat es descriu per a cada procediment el tipus de recuperació, els criteris d'avaluació i el seu pes en la qualificació de l'assignatura.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Resolució de casos. Cine fòrum

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (no recuperable)
Descripció	Aquestes sessions seran orientades i supervisades pel professorat amb participació compartida amb els estudiants. Amb elles es pretén que els estudiants aprenguin a resoldre problemes i a prendre decisions responsables i coherents aplicant un procés deliberatiu. Consistiran en dues sessions monogràfiques sobre: atenció en el procés de morir i en el dol i dilemes ètics en el final de la vida. De forma prèvia a la realització de cada seminari, es facilitarà als estudiants el material didàctic que han de treballar a l'aula en grup. S'empraran diferents metodologies com la visualització de fragments de pel·lícules, documentals, articles, casos clínics, rols playing) que permetran aprofundir i reflexionar sobre la temàtica específica. A les sessions es plantejaran qüestions que els estudiants hauran de resoldre, analitzar i debatre en grups de 4 o 5. L'assistència als seminaris es voluntària.
Criteris d'avaluació	Els criteris d'avaluació seran l'adequació de les respostes a les qüestions plantejades de les situacions treballades, la participació activa en els debats, la fonamentació i reflexió sobre les decisions preses i l'equilibri en la participació de tots els membres del grup. Per poder ser avaluat en aquesta activitat és imprescindible haver assistit a la mateixa. Itinerari B (estudiants en programes de mobilitat). Es programaran activitats similars i relacionades amb la temàtica dels seminaris que els estudiants hauràn de treballar i resoldre de forma individual.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Prova escrita sobre els continguts dels blocs de la matèria. Aquesta avaluació permetrà valorar si l'estudiant coneix i sap aplicar els continguts de la matèria. Constarà de dues parts, una sobre la resolució de casos clínics i una segona de preguntes tipus test.
Criteris d'avaluació	Els criteris d'avaluació seran: adequació de les respostes a les qüestions plantejades.

Guia docent

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 5

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

ARRANZ P, BARBERO JJ, BARRETO P, BAYÉS R. Intervención emocional en cuidados paliativos. Barcelona: Ariel Ciencias Médicas, 2003.

MARTÍNEZ B, MONLEÓN M, CARRETERO Y, GARCÍA BAQUERO MT. Enfermería en cuidados paliativos y al final de la vida. Barcelona: Elsevier, 2012.

GARCÍA GONZÁLEZ A. Enfermería en Cuidados Paliativos. Madrid: Editorial Universitaria Ramón Areces, 2011.

ASTUDILLO W, MENDINUETA C, ASTUDILLO E. Cuidados del enfermo en el final de la vida y atención a su familia. Ediciones Universidad de Navarra, S.A. (EUNSA), 2018

GÓMEZ-BATISTE X, BLAY C, ROCA J, FONTANALS D. Manual de integración de personas con enfermedades crónicas avanzadas. Barcelona: elsevier, 2015.

Bibliografia complementària

VARIOS AUTORES. Medicina Paliativa. Barcelona: Elsevier España, S.L.; 2010

GONZÁLEZ J, STADLE M. Cuidados Paliativos. Recomendaciones terapéuticas para Atención Primaria. Panamericana, 2014. ISBN: 978849835492

SAUNDERS C. "Velad conmigo", inspiración para una vida en Cuidados Paliativos. 1ª Edición en castellano de " Watch with me: inspiration for a life in hospice care". Madrid: SECPAL i Fundació La Caixa; 2011 -

GETINO M. La espera. Construcción social de la muerte en el mundo de los cuidados paliativos. Barcelona: Laertes S.A.; 2012.

GÓMEZ SANCHO M. Cómo dar las malas noticias en medicina. Madrid: Arán, 2006.

Altres recursos

Revista de la Sociedad Española de Cuidados

Paliativos. Medicina Paliativa. Madrid: Ediciones Arán, SA. http://www.secpal.com/revista_mp

Associació de professionals de Cures Pal·liatives de les Illes Balears (illespal)

Sociedad Española de cuidados paliativos

<http://www.secpal.com>

Asociación Europea de Cuidados Paliativos

<http://www.eapcnet.org>.

Página oficial de la OMS sobre Cuidados Paliativos

<http://www.who-int/cancer/palliative/en>

